

АЕ00АЕUІ ² І ДІ АЕАІ È ДІ ÇАЕ0Е0 ²І І І АА0²ЕІ І АІ І ²АІ ДÈª І È00АА
А 0ДАІ ÇЕ0ЕАІ ²Е АЕІ І І І ²0²

Проаналізовано поточну ситуацію щодо стану інноваційного підприємництва, визначено основні перешкоди його розвитку. Особливу увагу приділено ролі держави у створенні сприятливого інституційного середовища, також запропоновано комплекс заходів з активізації інноваційної діяльності в Україні.

The article analyzes current situation concerning the state of innovative entrepreneurship, the main obstacles of its development are determined. Special attention is paid to the state's role in creating an enabling institutional environment; the measures to enhance innovation activity in Ukraine are proposed.

Головною умовою стратегічного розвитку конкурентоздатного підприємництва є його інноваційна активність. Інновації в постіндустріальному суспільстві стають головним засобом забезпечення конкурентоспроможності діяльності, а значить і рівня її прибутковості. За прогнозами експертів найближчим часом в українській економіці не очікується суттєвий розвиток інноваційної сфери. Причина такого стану полягає у відсутності практичного досвіду підприємцями здійснення інноваційної діяльності в ринкових умовах господарювання. Це пояснюється особливістю діяльності підприємств в умовах централізованої економіки, яка не передбачала ринкової ініціативи і конкуренції.

Суттєвою перешкодою розвитку інноваційного підприємництва є відсутність дієвої інституціональної бази та ефективної інфраструктури щодо підтримки багатоканальних зв'язків між державою, підприємництвом, науковими організаціями та фінансовими установами. Цій проблемі значну увагу приділяють такі науковці, як Г. О. Андрощук [3], К. О. Ващенко [4], В. М. Геєць [4], М. П. Денисенко [2], І. Б. Жилияєв [3] та інші.

Метою дослідження є аналіз поточної ситуації щодо стану інноваційного підприємництва, а також визначення основних перешкод та окреслення шляхів покращення розвитку інноваційного підприємництва.

Одне з перших місць щодо сучасного стану розвитку інноваційного підприємництва займає необізнаність населення з основами підприємництва. Спроби українських підприємців, які ринулися у сімейний і малий бізнес на початку дев'яностих років ХХ ст., завершилися для багатьох з них досить швидко або повним крахом, або відсутністю позитивних результатів. І лише декому вдалося трансформувати свій бізнес у більш велике підприємство, що ефективно функціонує й нині. Успіх у здійсненні підприємницької діяльності залежить від багатьох чинників. Однією з неодмінних умов досягнення високої результативності практично в будь-якій підприємницькій діяльності є отримання мінімально необхідних знань, уявлень про форми, принципи та сфери підприємницької діяльності [1]. Ускладнений доступ підприємців до інформації про регуляторні вимоги та наявні ресурси, які можна залучити для розвитку бізнесу, інформації про наявні нові напрямки діяльності, інноваційні технології. певним виходом із такого стану може стати обов'язкове розміщення на офіційних інтернет-сторінках та порталах, спеціалізованих інформаційно-довідкових стендах, буклетах, опублікування в офіційних ЗМІ органів державної влади (як центрального, так і місцевого рівнів) та органів місцевого самоврядування: довідкової інформації про нормативні вимоги щодо здійснення підприємницької діяльності; створення публічних карт соціально-економічного розвитку регіонів і населених пунктів для висвітлення тактичних й стратегічних планів влади у сфері місцевої політики, більш ефективного і підконтрольного використання ресурсів, залучення потенціалу суб'єктів господарювання і територіальних громад [1].

Крім того, практично відсутній доступ громадян та підприємців до вичерпної інформації про умови та процедури отримання дозволів, погоджень, висновків, інших документів дозвільного характеру. Це потребує створення при веб-порталі Кабінету Міністрів України централізованого інформаційно-довідкового серверу з питань надання дозвільно-розпорядчих послуг органами влади, до якого всі міністерства, відомства, інші організації повинні надавати вичерпну інформацію про дозволи, погодження, висновки, інші документи дозвільного характеру [1].

Сировинна спрямованість виробничої структури, розрахована переважно на потреби експорту, робить промисловість і економіку в цілому надзвичайно залежними від кон'юнктури зовнішнього ринку, стримує розвиток внутрішнього ринку і звужує національні можливості щодо розвитку економіки та призводить до виснажливого та нераціонального використання природних ресурсів, прискорення процесів забруднення і деградації довкілля. Вкрай загострилася проблема технологічного стану промислового виробництва. Досвід розвинених країн показав, що досягнення високого рівня споживання і якості життя можливо лише на засадах нової постіндустріальної цивілізації, найсуттєвішими ознаками якої є інноваційний розвиток.

Інтелектуальний потенціал України й дотепер залишається досить потужним (за даними ЮНЕСКО, за інтелектом нації Україна посідає 23-є місце, в той час як Фінляндія – 1-е, США – 13-е, Росія – 27-е), незважаючи на те, що за останні роки її науково-технічний потенціал скоротився у 2,5–3 рази.

В рейтингу Всесвітнього економічного форуму у 2008–2009 рр. Україна серед 134 країн посіла у сфері розвитку вищої освіти – 45 місце, у сфері формування факторів інноваційного розвитку 52 місце, за оснащеністю сучасними технологіями – 65 місце, у сфері захисту прав інтелектуальної власності – 114 місце.

В Україні, яка має високі показники розвитку сфер, що є первинними джерелами інноваційного розвитку, інноваційний потенціал використовується, у порівнянні з іноземними країнами, менш ефективно. Це створює загрозу перетворення України у країну, яка експортує сировинні ресурси для промислового виробництва [3, с. 309–310].

Проводячи радикальні ринкові реформи, держава не має права перекладати на ринок вирішення всіх проблем суспільства і окремого громадянина. Для успішного розвитку своєї економіки Україні потрібні ринкові відношення, проте потрібна і відповідно більш сильна, ніж дотепер, роль держави і суспільства. Держава в особі влади і суспільства повинні сприяти концентрації політичних сил, підприємців, впливових професійних і громадських об'єднань, а також мобілізації всіх можливостей кожного громадянина для вирішення завдань розбудови нової країни з розвинутою економікою і громадянським суспільством, заснованих на знаннях [3, с. 181].

З огляду на важливість ролі держави у створенні сприятливого інституційного середовища для активізації інноваційної діяльності малих і середніх підприємств в Україні необхідно реалізувати комплекс дієвих заходів, зокрема [4, с.75–76]:

- забезпечення фінансування інноваційного процесу, збільшення частки фінансування витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи;
- розроблення та реалізація системи заходів з активізації інвестиційної діяльності комерційних банків, їх зацікавлення у довгостроковому кредитуванні, а також застосування поряд з кредитами нетрадиційних способів фінансування інноваційних проектів – франчайзингу, лізингу, факторингу та форфейтингу, що створить необхідні умови для переміщення доходів з низькотехнологічних сегментів економіки у високотехнологічні та сприятиме переходу до моделі інноваційного розвитку;
- збільшення потоків іноземних інвестицій у вітчизняні інноваційні процеси;
- формування належного правового середовища для розвитку інноваційної та науково-технічної діяльності, підвищення мотивації підприємця до високопродуктивної і високоякісної діяльності через вдосконалення системи економічного стимулювання шляхом внесення змін до податкового, митного законодавства, прийняття Закону про корпорації;
- розробка і впровадження урядової програми, яка забезпечить додаткове фінансування з державного бюджету витрат авторів на патентування науково-технічних розробок;
- сприяння розвитку високорозвиненого фондового ринку, венчурного підприємництва, загалом інвестиційно-фінансового сектора економіки; забезпечення державної підтримки інноваційного підприємництва через створення венчурних фондів, капітал яких на 30–40% формуватиметься за участю держави;
- удосконалення системи захисту прав інтелектуальної власності через узгодження вітчизняної нормативно-правової бази у сфері інноваційної діяльності з міжнародними стандартами;
- сприяння розвитку малих та середніх вітчизняних інноваційних підприємств, що забезпечить поширення інноваційного підприємництва, розгортання в його середовищі економічної конкуренції;
- забезпечення розвитку інноваційної інфраструктури, створення регіональних інноваційних центрів;
- розроблення системи експертизи імпортованих технологій за чіткими критеріями; запровадження санкцій для підприємств, які використовують імпортні технології, що погіршують стан довкілля, особливо, якщо є вітчизняні аналоги з нижчим рівнем небезпеки для навколишнього середовища;

